

מנה בנתן

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ הגה"צ רבי שכנא בן רבי חיים קולדצקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 110 פרשת תרומה תשפ"ב

מור"ק כה- כט חגיגה ב-ג

כשרבינא נפטר פתח עליו הספדן תמרים הניעו ראש על צדיק כתמר, נשים לילות כימים על משים לילות כימים, פעם אמר רב אשי לבר קיפוק מה תספדיני אחר פטירתי אמר לו אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי קיר, לויתן הועלה בחכה מה יעשו דגי רקק, בנחל שוטף נפלה חכה מה יעשו מי גבים, ואמר לו בר אבין ח"ו להמשיל הצדיקים בחכה ושלחבת אלא הוא יאמר בכו לאבלים ולא לאבירה שהיא למנוחה ואנו לאנחה, וחלשה דעתו של רב אשי, ונהפכו רגליהם, ובאמת כשנפטר רב אשי הם לא הספידו אותו, ועליהם אמר רב אשי לא בר קיפוק יחלוץ ולא בר אבין יחלוץ, כשרבא הגיע לחדקל הוא אמר לבר אבין אמור משהו, ואמר באו רוב שלישיית במים זכור ורחם, תעינו מאחריך כאשר מבעלה אל תזניחנו כאות מי מרה.

רב חנין היה חתנו של הנשיא ולא היו לו בנים והתפלל על כך וביום שנולד בנו הוא נפטר, ופתחו בהספד שמחה לתוגה נהפכה ששון ויגון נדבקו בעת שמחתו נאנח בעת חנינתו אבד חינונו וקראו לו חנן על שמו.

כשר' יוחנן נפטר פתח עליו ר' יצחק בן אלעזר קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים שכתוב והיה ביום ההוא והבאתי השמש בצהרים ואמר ר' יוחנן שזה היום שנפטר יאשיהו, ור' אמי ישב על ר' יוחנן שבעה ושלשים, ואמר ר' אבא בר ר' חייא בר אבא שהוא החמיר כך רק לעצמו שר' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שגם על רבו שלמדו חכמה יושב רק יום אחד.

כשר' זירא נפטר פתח עליו הספדן ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גדלה ששועיה אוי נא לה אמרה רות כי אבדה כלי חמדתה, וכשר' אבהו נפטר ר' אבהו נזלו עמודי קיסרי מים, וכשנפטר ר' יוסי שפעו מרזבי ציפורי דם, וכשנפטר ר' יעקב נראו כוכבים ביום, וכשנפטר ר' מנחם בר' יוסי נמחו פרצופי הצלמים והמטבעות, וכשנפטר ר' תנחום בר חייא נקצצו כל צלמי המלכים, כשנפטר ר' אלישיב נחתרו שבעים מחתרות בנהרדעא, כשנפטר רב המנונא ירדו מהשמים אבני ברד, כשנפטרו רבה ורב יוסף נשברו גשרי פרת ונדבקו יחד, וכשנפטרו אבבי ורבא נשברו גשרי החדקל והתחברו יחד, וכשנפטר ר' מרשיא עלו קוצים בדקלים.

דף כו שנו בברייתא שהקריעם הללו שאין מאחים אותם: על אביו ואמו, על רבו שלמדו תורה, על נשיא ואב"ד על שמועות רעות, וברכת ה', וס"ת שנשרף, וערי יהודה וירושלים והמקדש, וקורע על המקדש ומוסיף על ירושלים, קריעה על אביו ואמו ורבו לומדים מאלישע שצעק אבי רכב ישראל ופרשיו, אבי אבי זה אביו ואמו, רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלמדו תורה, ופירוש הפסוק כמו שתרגם רב יוסף רבי רבי שטוב לישראל בתפלתו יותר מרכב ופרשים, ואינם מתאחזין שכתוב ויקרעם לשנים קרעים, והרי כל קריעה היא לשנים והפסוק מוסיף קרעים לומר שלא יתאחו, ור"ל שאל את ר' יוחנן הרי אליהו חי, אמר ר' יוחנן שכתוב לא ראהו עוד ולגבי אלישע הוא כמת.

קריעה על נשיא ואב"ד ושמועות רעות לומדים מהפסוק ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו ויספדו ויבכו ויצמו עז הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב, שאול הוא נשיא, יהונתן אב"ד, על עם ה' ועל בית ישראל זה שמועות רעות, ורב בר שבא שאל את רב כהנא שנאמר שלא יתאחה רק כשהכל קרה, אמר רב כהנא שכתוב על על, וזה מפסיק שגם באחד מהם לא מאחים, ויש להקשות שכשאמרן לשמואל ששבור מלכא הרג י"ב אלף יהודים במזיגת קיסרי הוא לא קרע, ויש לומר שקורעים רק על רוב ציבור וכמו המעשה שהיה, ויש להקשות ששבור מלכא אמר לשמואל שיבא לו שכר על כך שלא הרג יהודי מעולם, ויש לומר שהם גרמו על עצמם כמו שאמר ר' אמי שלקול המרד של מזיגת קיסרי נשברה חומת לודקיא.

קריעה על ברכת ה' לומדים מהפסוק ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושכנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים, השומע קורע וגם השומע מהשומע, אך העדים לא חייבים לקרוע שכר קרוע כששמעו, ואף ששומעים שוב עכשיו אך כתוב ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ורק חזקיהו קרע והאחרים לא, ומה שלא מאחים שלומדים גזירה שיה קריעה משאול.

קריעה על ס"ת שנשרף לומדים מהפסוק ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבעה ויקרעה בתער הסופר והשלך אך האש אשר על האת,

דף כה משמע במשנה שגם על חכם אין לקרוע במועד, ובברייתא שנינו שחכם שמת הכל קרוביו ואין הכוונה כפשוטו, אלא כולם קרוביו לענין שקורעים וחולצים עליו ומברין עליו ברחבה, ויש לומר שהמשנה דברה באדם כשר שאינו חכם, אך יש להוכיח שגם על אדם כשר מצוה לקרוע, ששנינו שבניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר, ואין הכוונה כפשוטו שלוקחים ממנו עירבון על כך, אלא העונש הוא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר והבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלים לו על כל עוונותיו בגלל הכבוד שעשה לו, ויש לומר שהמשנה דיברה באדם שאינו כשר, אך קשה שאם עומד ביציאת נשמה קורע על כל מת כמו ששנינו שר"ש בן אלעזר אומר שהעומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע שזה כס"ת שנשרף, ויש לומר שהמשנה דברה כשלא היה בשעת יציאת נשמה.

כשרב ספרא נפטר לא קרעו עליו התלמידים ואמרו שלא למדו ממנו, אמר אב"י שלא כתוב הרב שמת אלא חכם שמת, ועוד שכל יום שמועותיו בפי אנשי ביהמ"ד, וחשבו שכיון שהפסידו את הקריעה בזמן לא יקרעו, אמר אב"י ששנינו שכל זמן שעוסקים בהספד על החכם קורעים עליו וחשבו לקרוע מיד, ואמר אב"י שכתוב שחכם כבודו בהספדו.

כשרב הונא נפטר רצו להניח על מיטתו ס"ת, אמר רב חסדא שדבר שבחיינו לא סבר כך אין לעשות לו, כמו שאמר רב תחליפא שראה שרב הונא רצה לשבת על מיטה וראה שמונח ס"ת עליה והפך כד והניח עליו הס"ת ואז ישב על המיטה, א"כ הוא סובר שאין לשבת על מיטה שס"ת עליה, ומיטתו לא יצאה משער הבית ורצו לשלשלה דרך הגג, אמר רב חסדא שלמדתי מרב הונא שחכם כבודו דרך פתח ורצו להעבירו ממיטה למיטה אחרת, אמר רב חסדא שהוא למד מרב הונא שחכם כבודו במיטה ראשונה, ורב יהודה אמר בשם רב שלומדים זאת מהפסוק וירכיבו את ארון האלוקים על עגלה חדשה, וחתכו את השער והוציאו מיטתו, ופתח רב אבא בהספד שהוא היה ראוי שתשרה שכינה עליו אלא שבכל גרמה שלא שרתה עליו שכינה, ורב נחמן בר רב חסדא או רב חנן בר רב חסדא הקשה הרי נאמר היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים, ואביו טפח עליו בסנדלו ואמר לו לא אמרתי לך לא תטריד את הציבור, שמה שכתוב היה היינו שכבר היה, וכשהעלוהו לא"י אמרו לר' אמי ור' אסי שרב הונא בא, והם אמרו שכשהיו בכל לא הרימו ראשם לפניו ועכשיו הוא בא אחרינו, אמרו להם ארונו בא, ור' אסי ור' אמי יצאו, ור' אילא ור' חנינא לא יצאו, ויש אומרים שר' אילא יצא ור' חנינא לא יצא, מי שיצא נהג כמו הברייתא שארון העובר ממקום למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, ומי שלא יצא נהג כמו ששנינו שלא עומדים בשורה על ארון העובר ממקום למקום, ולא אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, ויש לתרץ את הברייתא שאם שלדו קיימת עומדים בשורה, ואם אין שלדו קיימת לא עומדים בשורה, ואמנם שלדו של רב הונא היתה קיימת אך לא סיימו הענין לזה שלא יצא, ואמרו היכן נקבור אותו ואמרו שכיון שהרביץ תורה כר' חייא יקברוהו עמו, אמר רב חגא אני אכניסנו שהעמדת תלמודי כשהייתי בן י"ח שנה, ולא ראיתי קרי, ושמשתי אותו, ואני יודע במעשיו שפעם נהפכה לו רצועת התפילין וישב עליה מ' תעניות, ויהודה שכב מימין אביו וחזקיה משמאלו, אמר יהודה לחזקיה קום ממקומך שאינו דרך ארץ שעומד כאן רב הונא, וכשעמד, עמד עמו עמוד אש ונבהל רב חגא והעמיד את הארון ויצא, והוא לא נענש מעמוד האש כיון שהעמיד את הארון.

כשרב חסדא נפטר רצו להניח ס"ת על מיטתו, אמר ר' יצחק שדבר שהוא אינו סובר אנו גם לא נעשה לו, ורצו שלא לשלול הקריעה, ואמר להם ר' יצחק בר אמי שממתי שהחזירו פניהם ממטתו של חכם שוללים הקרע.

רבה בר הונא ורב המנונא נפטרו יחד, והעלום לא"י עמוד ב וכשהגיעו לגשר עמדו הגמלים, אמר הישמעאלי מה קרה, אמרו התלמידים שהם עושים כבוד אחד לשני וכל אחד אומר שהאחר יכנס קודם, ואמרו שמיטתו של רבה תכנס קודם וכשעברה המיטה לידו נשרו שיניו, ופתח הספדן הצעיר גזע ישישים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות קאת וקיפוד הוכפלו לראות בשוד ושבר הבא משנער, קצף על עולמו וחמס ממנו נפשות ושמת בהם ככלה חדשה, רוכב ערבות שש ושמת בבא אליו נפש נקי וצדיק.

וביאור הפסוק שאמרו ליהויקים שירמיהו כתב ספר קינות, ויהויקים שאל מה כתוב שם אמרו לו איכה ישבה בדד, אמר להם שעל המלך לא כתוב כלום, אמרו לו כתוב בכה תבכה בלילה אמר להם אני המלך, אמרו לו כתוב גלתה יהודה מעוני, אמר להם אני המלך, אמרו לו שכתוב דרכי ציון אבילות, אמר להם אני המלך, אמרו לו שכתוב היו צריה לראש, אמר להם מי אמר זאת אמרו לו כי ה' הוגה על כל פשעיו מיד קדר את האזכרות שבה ושרפם באש, ולכן כתוב ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם ומשמע שרצו לקרוע, ורב פפא אמר לאביי שנאמר שקרעו על שמועות רעות אמר אביי שבאותה שעה עדיין לא הגיעו שמועות רעות.

רב חלבו אומר בשם רב הונא שהרואה ס"ת שנשרף קורע ב' קריעות, על הגויל ועל הכתב, שכתוב **אחרי שרוף המלך את המגילה ואת הדברים**, ר' אבא ורב הונא בר חייא ישבו לפני ר' אבא והוא רצה להתפנות והניח התפילין בתוך סדין ובאה בת יענה ורצתה לבלעם, והוא אמר שהיה מתחייב ב' קריעות אמרו לו שהיה מקרה כזה לפני רב מתנה והוא לא ענה, ורב יהודה אמר בשם שמואל שחייב קריעה זה רק בעל כרחו וכמו המעשה שהיה.

קריעה על ערי יהודה לומדים מהפסוק **ויבואו אנשים משכם ומשילה ומשמרון שמונים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים ומתגודדים ומנחה ולבונה בידם להביא בית ה'**, ור' חלבו אמר בשם עולא ביראה בשם ר"א שהרואה ערי יהודה בחורבנו אומר, **ערי קדשך היו מדבר וקורע, והרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע, הרואה ביהמ"ק בחורבנו אומר, בית קדשינו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדנו היה לתרבה וקורע וקורע על המקדש ומוסיף על ירושלים, אך ישנה ברייתא שבין השומע ובין הרואה קורע כשמגיע לצופים, וקורע על המקדש בפני עצמו ועל ירושלים בפני עצמה, ויש לומר שבמשנה מדובר שפגע במקדש קודם ולכן קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים ואם פגע קודם בירושלים קורע עליה ואח"כ על המקדש.**

שנו בברייתא שכל הקורעים יכולים לשלול ולמלוך וללקט ולעשותם כמו סולמות רחוק יותר, אך לא לאחות, **עמוד** ב ואמר רב חסדא שרק איחוי אלכסנדר אסור שהוא כשלם, הקורע מתוך השלל או המלל או הלקט או מהסולמות לא יצא והקורע מהאיחוי יצא, ואמר רב חסדא באיחוי אלכסנדר.

שנו בברייתא שיכול להפוך את הבגד ולאחות למטה, ור"ש בן אלעזר אסור לאחות וכמו שאסור למוכר לאחות כך לקונה אסור לאחות, ולכן צריך המוכר להודיע ללוקח.

שנו בברייתא שלר"מ תחילת קריעה היא טפח ותוספת קריעה ג' אצבעות, ולר' יהודה תחילת קריעה ג' אצבעות והתוספת היא כל שהוא, ועולא פסק כר"מ בקריעה וכו' יהודה בתוספת, וכן דעת ר' יוסי שבתחילה קורע טפח ומוסיף כל שהוא.

שנו בברייתא שאם אמרו לאדם שמת אביו וקורע, ואמרו לו שמת בנו והוסיף, התחתון מתאחה והעליון לא מתאחה, ואם אמרו לו שמת בנו וקורע ואמרו לו שמת אביו והוסיף, העליון מתאחה והתחתון לא מתאחה, אם מתו אביו ואמו אחיו ואחותו קורע קרע אחד לכולם, ולר' יהודה בן בתירה קורע עבור שאר קרובים קרע אחד ועבור אביו ואמו קרע נוסף שאין מסיפים על קרע אביו ואמו, ואמר רב נחמן בר יצחק שהם אינם בתוספת, ושמואל אמר שהלכה כר' יהודה בן בתירה ואף ששמואל אמר שהלכה כדברי המיקל באבל, אך בקריעה יש להחמיר.

יש אומרים שקורע עד טבורו ויש אומרים שקורע עד לבו, ואף שאין לזה ראייה יש לזה זכר בפסוק **קרעו לכם ואל בגדיכם**, אם הגיע לטבורו ומת לו עוד מת מרחיק ג' אצבעות וקורע ואם מתמלא לפניו מחזיר את הבגד לאחוריו ואם התמלא מלמעלה הופכו מלמטה והקורע למטה ומהצדדים אינו יוצא, וכהן גדול פורם מלמטה, ונחלקו רב מתנה ומר עוקבא משמם של אביו של שמואל ולוי, האם כל שבעה קורע ואחר שבעה מוסיף, או שעל שלושים קורע ואחר שלושים מוסיף, ור' זירא מקשה שכל שבעה קורע כי לא יכול לשלול והרי יכולה אשה לשלול מיה, ויש לדחות שזה רק דין של כבוד האשה, ולמי שטובר שכל שלושים קורע יש להקשות שאם הסיבה היא שלא יכול לאחות, א"כ לאביו אמו שלא מאחה לעולם א"כ יקרע אחר שלושים, וי"ל שזה רק דין של כבוד אביו ואמו.

שנו בברייתא שהיוצא בבגד קורע לפני המתים הוא כגוזל את המתים והחיים, ורשב"ג אומר שאם אחד שאל בגד מחבירו ללכת לבקר את אביו שחלה ומצא שמת קורע ומאחה וכשמגיע לביתו יחזיר לו את חלוקו ומחזיר לו דמי הקרע, אך אם לא הודיע לו שהולך לבקר את אביו לא יקרענו.

שנו בברייתא שחולה שמת לו מת לא יודיעו לו על כך שמא תיטרף דעתו, ולא קורעים בפניו ומשתקים את הנשים וקורעים לקטן כדי

שיהיה עגמת נפש, וקורע על חמיו וחמותו מפני כבוד אשתו, ורב פפא אמר ששנינו במסכת אבל רבתי שאבל לא יניח תינוק בחיקו שמביאו לידי שחוק ומתנגנה על הבריות.

שנו בברייתא שההולך לבית האבל אם לבו גס בו יברוהו על מיטות כפיות ואם לא יברוהו על מיטות זקופות, וכשקרה אבלות לרבא נכנס אליו אבא בר מרתא שהוא אבא בר מניומי ורבא זקף מיטתו ור' אבא כפה אמר רבא כמה אין בו דעת לת"ח הזה.

דף כז ההולך ממקום למקום אם יכול למעט בעסקו ימעט ואם לא יעסק עם אחרים.

שנו בברייתא שלר"א כופין את המיטות כשיצא המת מפתח הבית, ולר' יהושע כופים משיסתם הגולל, וכשמת ר"ג הזקן כשהוציא והוה מפתח ביתו, אמר ר"א שיכפו את המיטות וכשנסתם הגולל אמר ר' יהושע כפו את המיטות ואמרו לו כבר כפינו כשהורה זקן.

שנו בברייתא שבערב שבת זוקפים המיטות משעת המנחה ומעלה, ואמר רבה בר הונא שעדיין לא ישבו עד הערב ובמוצ"ש כופה אף כשישב רק עוד יום אחד. כופה את כל המיטות שבביתו ואפילו י' מיטות ב' מקומות, וגם ה' אחים ומת אחד מהם כולם כופים, ומטה המיוחדת לכלים אין צריך לכפותה ודרגש אין צריך לכפות אלא זוקפו, ולרשב"ג מתיר את רצועות הדרגש והוא נופל מעצמו, עולא אומר שדרגש הוא מיטה שהיא סימן למזל טוב, ורבה מקשה שכתוב לגבי מלך כל העם מסיבים על הארץ והוא מיסב על דרגש האם יש דבר שלא הושיבו לו שעכשיו מושיבים לו, ורב אשי מוכיח שעד עכשיו לא האכילוהו והשקוהו ועכשיו מאכילים ומשקים אותו, אלא הקושיא היא שכתוב שכופה את כל המיטות שבביתו וא"כ זה כולל את המיטה של המזל, אך יש להוכיח שא"צ לכפות את המיטה של הכלים למרות שכתוב שכופה את כל המיטות, אלא הקושיא היא מדברי רשב"ג שמתיר את קרביטיו של הדרגש והוא נופל מאליו ומה שיך רצועות במטה של המזל, ורבין אמר בשם תלמיד ששמו רב תחליפא בר מערבא שהיה מצוי בשוק הרצענים שדרגש הוא מטה של עור, וכן משמע שרב ירמיה אמר שדרגש סירוגו מתוכו ומטה סירוגה על גבה, ורב יעקב בר אחא אמר בשם ריב"ל שהלכה כרשב"ג, ור' יעקב בר אחא אמר בשם רב אסי שמיטה שנקליטיה יוצאים זוקף אותה ודיו. אם ישן על כסא או על אודיני גדולה לא יצא, ואמר ר' יוחנן שהוא לא קיים את כפיית המיטה.

שנו בברייתא שמותר לכבד ולרבוץ בבית האבל, ומותר להדיח קערות כוסות וצלוחיות וקיתוניות, אך לא מביאים מוגמר ובשמים לבית האבל, ומה שאמר רב קפרא שלא מברכים על מוגמר ובשמים בבית האבל ומשמע שאמנם לברך לא אך מביאים אותם, יש לומר שאמנם לא מביאים לבית האבל אך קרובי המנחמים מביאים לביתם.

משנה לא מוליכים לבית האבל בטבלא ותמחוי ובקנון אלא בסלים, ולא אומרים ברכת אבלים במועד אך עומדים בשורה ומנחמים ופוסרים את הרבים, לא מניחים את המטה ברחוב שלא להרגיל את ההספד, ולא מניחים של נשים לעולם מפני הכבוד. **גמרא** בתחלה היו העשירים מוליכים לבית האבל בקלות של כסף וזהב, והיו העניים מתביישים, ותקנו שכולם יביאו בסלי נצרים של ערבה קלופה מפני כבוד העניים, ובתחילה היו משקים העשירים בבית האבל בזכוכית לבנה והעניים בזכוכית צבועה והם התביישו, ותקנו שכולם ישקו בזכוכית צבועה מפני כבוד העניים, ובתחילה היו מגלים את פני העשירים שמתו ומכסים פני העניים שפניהם היו שחורות מהבצורת והעניים התביישו, ותיקנו שיכסו פני כולם מפני כבוד העניים, בתחילה הוציאו את העשירים בדרגש **עמוד** ב והעניים בכליבה של מתים והם התביישו ותיקנו שיוציאו את כולם בכליבה מפני כבוד העניים, ובתחילה הניחו מוגמר תחת חולי מעים שמתו והתביישו חולי מעיים חיים, ותיקנו שניחו לפני כולם מפני כבודם של חולי מעיים, בתחילה הניחו כלים לטהרם על גבי נידות מתות והיו נידות חיות מתביישות, ותקנו שיטבילו עם כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות, ובתחילה היו מטבילים על גבי זבים שמתו והיו הזבים החיים מתביישים ותיקנו שיטבילו עם כולם מפני כבודם של זבים חיים, בתחילה היו קרובי המת סובלים מבושה בהוצאתו יותר ממותו, עד שקרוביו הניחוהו וברחו, וברא ר"ג ונהג קלות ראש בעצמו והוציא והוה בבגדי פשתן, ונהגו העם אחריו להוציא המת בבגדי פשתן, ורב פפא אומר שהיום נהגים אפילו בקנבוס שווה זוו.

רב פפא אומר שאין מועד בפני ת"ח, וכ"ש שדוחה חנוכה ופורים ודוקא בפניו, ושלא בפניו אסור, ומה שרב כהנא הספיד את רב זביד מנהרדעא בפום נהרא אף שלא בפניו, אמר רב פפי שזה היה יום שמועה וזה כמו בפניו.

עולא אומר שהספד הוא בלב כמו שכתוב על שדים סופדים, טיפוח הוא ביד, קילוס הוא ברגל, ושנו חכמים שלא יקלס בסנדל אלא במנעל מפני הסכנה. ר' יוחנן אומר שאחר שניענע האבל בראשו לא

שנו בברייתא שיכול להפוך את הבגד ולאחות למטה, ור"ש בן אלעזר אסור לאחות וכמו שאסור למוכר לאחות כך לקונה אסור לאחות, ולכן צריך המוכר להודיע ללוקח.

שנו בברייתא שלר"מ תחילת קריעה היא טפח ותוספת קריעה ג' אצבעות, ולר' יהודה תחילת קריעה ג' אצבעות והתוספת היא כל שהוא, ועולא פסק כר"מ בקריעה וכו' יהודה בתוספת, וכן דעת ר' יוסי שבתחילה קורע טפח ומוסיף כל שהוא.

שנו בברייתא שאם אמרו לאדם שמת אביו וקורע, ואמרו לו שמת בנו והוסיף, התחתון מתאחה והעליון לא מתאחה, ואם אמרו לו שמת בנו וקורע ואמרו לו שמת אביו והוסיף, העליון מתאחה והתחתון לא מתאחה, אם מתו אביו ואמו אחיו ואחותו קורע קרע אחד לכולם, ולר' יהודה בן בתירה קורע עבור שאר קרובים קרע אחד ועבור אביו ואמו קרע נוסף שאין מסיפים על קרע אביו ואמו, ואמר רב נחמן בר יצחק שהם אינם בתוספת, ושמואל אמר שהלכה כר' יהודה בן בתירה ואף ששמואל אמר שהלכה כדברי המיקל באבל, אך בקריעה יש להחמיר.

יש אומרים שקורע עד טבורו ויש אומרים שקורע עד לבו, ואף שאין לזה ראייה יש לזה זכר בפסוק **קרעו לכם ואל בגדיכם**, אם הגיע לטבורו ומת לו עוד מת מרחיק ג' אצבעות וקורע ואם מתמלא לפניו מחזיר את הבגד לאחוריו ואם התמלא מלמעלה הופכו מלמטה והקורע למטה ומהצדדים אינו יוצא, וכהן גדול פורם מלמטה, ונחלקו רב מתנה ומר עוקבא משמם של אביו של שמואל ולוי, האם כל שבעה קורע ואחר שבעה מוסיף, או שעל שלושים קורע ואחר שלושים מוסיף, ור' זירא מקשה שכל שבעה קורע כי לא יכול לשלול והרי יכולה אשה לשלול מיה, ויש לדחות שזה רק דין של כבוד האשה, ולמי שטובר שכל שלושים קורע יש להקשות שאם הסיבה היא שלא יכול לאחות, א"כ לאביו אמו שלא מאחה לעולם א"כ יקרע אחר שלושים, וי"ל שזה רק דין של כבוד אביו ואמו.

שנו בברייתא שהיוצא בבגד קורע לפני המתים הוא כגוזל את המתים והחיים, ורשב"ג אומר שאם אחד שאל בגד מחבירו ללכת לבקר את אביו שחלה ומצא שמת קורע ומאחה וכשמגיע לביתו יחזיר לו את חלוקו ומחזיר לו דמי הקרע, אך אם לא הודיע לו שהולך לבקר את אביו לא יקרענו.

שנו בברייתא שחולה שמת לו מת לא יודיעו לו על כך שמא תיטרף דעתו, ולא קורעים בפניו ומשתקים את הנשים וקורעים לקטן כדי

רשאים המנחמים לשבת אצלו, עוד אמר ר' יוחנן שהכל חייבים לעמוד מפני נשיא חוץ מאבל וחולה, ועוד אמר ר' יוחנן שלכולם אומרים שבו חוץ מאבל וחולה.

רב יהודה אומר בשם רב שאסור לאכל לאכול משלו ביום הראשון שכתוב אצל יחזקאל **ולחם אנשים לא תאכל**, רבה ורב יוסף החליפו את סעודתם באבלות.

עוד אמר רב יהודה בשם רב שאם יש מת בעיר כולם אסורים בעשיית מלאכה וכשנלקע רב המנונא לדרום שמע קול שופר של מת בעיר וראה שכולם עושים מלאכה אמר להם שיהיו בשמתא שאינם מטפלים במת, אמרו לו שיש חבורה בעיר אמר א"כ מותר לכם לעסוק במלאכה. עוד אמר רב יהודה בשם רב שהמתקשה על מת יותר מדאי סופו שיבכה על מת אחר, לשכנתו של רב הונא היו ז' בנים ואחד מת לה ובכתה עליו יותר מדאי שלח לה רב הונא שלא תעשה כך ולא שמעה בקולו אמר לה אם את שומעת בקולי מוטב ואם לא תכיני תכריכים למת נוסף ומתו כולם, ובסוף אמר לה שתכיני צידה לעצמה ומתה, מה שנאמר **אל תבכו למת ואל תנודו לו** אל תבכו למת יותר מדאי ולא תנודו לו יותר משיעור, אלא ג' ימים לבכי, ושבעה להספד, ושלושים לענין גיהוץ ותספורת, ולאחר מכן אמר הקב"ה שאינכם רחמנים בו יותר ממני, ומה שנאמר בכו בכה להולך ביאר רב יהודה שזה למי שהולך ללא בנים, ריב"ל לא הלך לבית אבלים אלא למי שמת בלא בנים, שכתוב **בכו בכה להולך כי לא ישוב עוד**, ומה שכתוב וראה את ארץ מולדתו לרב הונא זה נאמר על מי שעבר עבירה ושנה כה שרב הונא סובר שהעובר עבירה ושנה בה התורה לו ואין הכוונה כפשוטו אלא שהיא נעשית לו כהיתר.

ר' לוי אומר שכל ג' ימים הראשונים יראה האבל עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו מג' עד ז' כאילו מונחת כנגדו בקרן זזית ואחר ז' כאילו עוברת כנגדו בשוק.

מטת נשים לא מניחים לעולם, בנהרדעא אמרו שזה נאמר רק

דף כח ביולדת אך שאר נשים מותר להניח, ולר"א אסור גם בשאר נשים, שכתוב **ותמת שם מרים ותקבר שם** שסמוך למיתה קבורה, עוד אמר ר"א שגם מרים נפטרה בנשיקה שלומדים גזירה שוה **שם שם** ממשה, אך לא נאמר בה **על פי ה'** שהוא גנאי לאמרו, ור' אמי אומר שמה שנשמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר שכמו שפרה מכפרת כך מיתת צדיקים מכפרת, ועוד אמר ר"א שנסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה שכמו שבגדי כהונה מכפרים כך מיתת צדיקים מכפרת.

שנו בברייתא שמי שמת פתאום זו מיתה חטופה, ואם חלה יום אחד ומת זה מיתה דחופה, ולר' חנינא בן גמליאל זה מיתה מגיפה, שכתוב **בן אדם הגני לוקח ממך את מחמד עיניך במגיפה**, וכתוב **ואדבר אל העם בכוכר ותמת אשתי בערב**, אם חלה ב' ימים ומת זה מיתה דחופה, חלה ג' ימים ומת זה גערה, חלה ד' ימים ומת זה נזיפה, חלה ה' ימים ומת זה מיתת כל אדם, ואמר ר' חנין שלומדים זאת מהפסוק **הן קרבו ימין למות**, הן א' קרבו ב', ימין עוד ב', וביחד ה', והן הוא אחד בלשון יוון. **אדם שמת בן ז' שנה זה מיתת כרת**, בן ז"ב זו מיתתו של שמואל הרמתי, בן ס' זו מיתה בידי שמים, ומר זוטרא אומר שלומדים את זה מהפסוק **תבא בכלח אלי קבר בכלח הוא גמטריא ס'**, מת בן ע' זה מיתת שיבה, בן פ' זה גבורות שכתוב **ימי שנתינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה**, ואומר רבה שמיתה מחמישים עד שישים זה מיתת כרת ולא החשיבו את זה מפני כבודו של שמואל, וכשרב יוסף נעשה בן ס' הוא עשה יום טוב לחכמים ואמר שיצא מיתת כרת, אמר לו אביי שאמנם יצאת מכת של שנים אך עדיין יש כרת של ימים, אמר לו שלפחות יצא מחצי.

רב הונא נפטר בפתאומיות ודאגו החכמים ואמרו להם זוג מחדייב שמוות פתאום הוא חטוף רק אם לא הגיע לגבורות, ואם הגיע לגבורות זה מיתת נשיקה.

רבא אומר שחיים בנים ומזונות אינו תלוי בזכות אלא במזל, שרבה ורב חסדא היו צדיקים וכל אחד מהם התפלל ובא מטר, אך רב חסדא חי צ"ב שנה ורבה חי מ' שנה, אצל רב חסדא היו ס' חתונות ואצל רבה ס' שכול, אצל רב חסדא היה מצוי סולת אף לכלבים אך לא ביקשוהו, ואצל רבה רצו לחם שעורים לאנשים ועדיין לא היה מצוי, ורבא אמר שביקש ג' דברים מהשמים וניתן לו ב' מהם, שההוא ביקש את חכמתו של רב הונא ועושרו של רב חסדא וניתן לו, וביקש גם ענותנותו של רבה בר רב הונא ולא ניתן לו.

רב שעוריים אחיו של רבא ישב לפניו וראה גוסס, אמר לו רבא אמור למלאך המוות שלא יצערנו אמר לו האם אינו שושבינך אמר לו למרות כך כיון שנמסרים בידו אינו משגיח, וביקש מרבא שיראה אליו ונראה אליו אחר מותו, ושאל אותו אם היה לו צער אמר לו שזה היה כמו נקב של הקזה, וכשר"נ היה גוסס הוא ביקש מרבא שיאמר למלאך המוות שלא יצערנו, אמר לו רבא האם אתה אינך חשוב אמר לו שאינו חשוב כשעומד ללכת לרקיע, ורבא ביקש ממנו

שיראה אליו אחר מותו ובא אליו ושאל אותו אם היה לו צער, אמר לו שזה היה כהוצאת שיער מחלב, ואם היה אומר לי הקב"ה לחזור לא הייתי מסכים מפחד מלאך המוות.

ר"א אכל תרומה ובא אליו מלאך המוות לקחתו אמר לו שתרומה נקראת קודש ועברה שעתו למות, וכשנגלה המלאך לרב ששת בשוק אמר לו רב ששת האם תקחני בשוק ככהמה, בא לביתי, וכשרצה לקחת את רב אשי אמר לו רב אשי המתן לי ל' יום שאוכל לחזור על תלמודו שאמרו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, וכשבא אחר ל' יום אמר לו רב אשי מה המהירות אמר לו שכבר דוחקים רגלי רב נתן להיות ראש ישיבה ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, וכמלאך המות רצה לקחת את רב חסדא הוא לא יכל לו כי הוא לא שתק מגירסתו, והלך המלאך וישב על הארז בישיבה והוא פקע, ושחק רב חסדא ואז שלט בו, ומלאך המות לא יכל להתקרב לרב חייא, ונדמה לו יום אחד כעני ודפק בדלת וביקש לחם והוציא לו ואמר לו אינך מרחם עלי על עניי וגילה לו שוט של אש ומסר לו עצמו.

עמוד ב משנה נשים מענות במועד ולא מטפחות, ולר' ישמעאל הסמוכות למיטה מטפחות, ובר"ח וחנוכה ופורים מענות ומטפחות אך לא מקוננות, ולאחר קבורה לא מענות ולא מטפחות, עיניו הוא שכולן עונות כאחת, וקינה שאחת מדברת וכולן עונות אחריה, שכתוב **ולמדנה בנותיכם נהי ואשה רעותה קינה**, ולעתיד לבא נאמר **בלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וגו'**. גמרא רב אומר שהנשים עונות אוי להולך אוי לממשוכן, וכן אמר רבא שכך אמרו נשי שכנציב, ועוד הן אמרו נשרו הלחיים וחזרו המים לאחריהם, ועוד הן אמרו התעטפו והתכסו ההרים שבן רמים וגדולים בא אליכם, ועוד הן אמרו שעדיף המיתה למי שהוא בן חורין שנגמר מזונו, ועוד הן אמרו מי שרץ ונופל על המעבורת יקח הלואה כדי להציל עצמו, ועוד הן אמרו אחינו הסוחרים נבדקים באחריהם, עוד הם אמרו שמותו של זה כמו האחרים אך יסוריו גדולים יותר.

שנו בברייתא שר"מ היה אומר את הפסוק **טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה עד והחי יתן אל לבו**, והיינו דברי מיתה שמי שמספיד יספידוהו, הקובר יקברוהו, והטוען יטענוהו, ומי שמרים קולו ירימו עליו קול, ויש אומרים שמי שלא מרים קולו ירימו עליו קול שכתוב **כי טוב אמר לך עלה הנה**.

כשבני ר' ישמעאל מתו נכנסו אליו ד' זקנים לנחמו, ר' טרפון ר' יוסי הגלילי ור"א בן עזריה ור"ע, אמר ר' טרפון דעו שחכם גדול הוא ובקי באגדות אל יכנס אחד מכם לתוך דברי חבירו, ואמר ר"ע אני אחרון, ופתח ר' ישמעאל ואמר רבו עוונותיו תכפוהו אבלו הטריח רבותיו פעם ראשונה ושניה, ואמר ר"ע שכתוב **ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'** ואם בכו כך על בני אהרן שעשו רק מצוה אחת שכתוב **ויקריבו בני אהרן את הדם אליו ק"ו על בני ר'** ישמעאל, ור' יוסי הגלילי אמר שכתוב **טוב לך כל ישראל וקברו אותו**, ואם אביה בן ירבעם שעשה דבר אחד ספדו לו כל ישראל ק"ו בני ר' ישמעאל, ונחלקו ר' זירא ורב פפי מה היה הדבר טוב או שביטל משמרתו ועלה לרגל, או שביטל את השומרים של אביו שלא יעלו לרגל, ור"א בן עזריה אמר שכתוב **בשלוש תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך** וזה ק"ו שלצדקיהו שעשה רק מצוה אחת שהעלה את ירמיה מהטיט, שרפו לכבודו, ק"ו בני ר' ישמעאל, ואמר ר"ע שנאמר **ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרימון בן טברימון בבקעת מגידו**, ואמר רב יוסף שלולא התרגום של פסוק זה לא היינו מבינים אותו כלל, והביאור הוא שיגדל המספד כמו שספדו על אחאב בן עמרי שהרגו הדדרימון בן טברימון וכמו ההספד על יאשיהו שהרגו פרעה נכה בבקעת מגידו, וזה ק"ו שאם אחאב מלך ישראל שעשה רק דבר טוב אחד שכתוב **והמלך היה מעמד במרכבה נכת ארם זכה להספד**, ק"ו בני ר' ישמעאל, רבא הקשה לרב מרי שכתוב אצל צדקיהו **בשלוש תמות וכתוב אצלו ואת עיני צדקיהו עוור**, אמר רב מרי שנבוכדנצר על בימיו. עוד אמר רבא לרב מרי שכתוב **ביאשיהו לכן הניו אוספך על אבותיך ונאספת אל קברותיך בשלום וכתוב ויורו היורים למלך יאשיהו**, ואמר רב יהודה בשם רב שעשו אותו ככברה, אמר לו שר' יוחנן אמר שהשלום הוא שלא נחרב ביהמ"ק בימיו. ר' יוחנן אומר שהמנחמים לא אומרים כלום לפני שפוחת האבל, שכתוב **אחרי כן פתח איוב את פיהו ואח"כ נאמר ויען אליפו התימני**.

ר' אבהו אומר שאבל מיסב בראש שכתוב **אבחר דרכם ואשב ראש ואשכון כמלך בגדוד כאשר אבלים ינחם**, ולכאורה קוראים בשוא ינחם והיינו שינחם אחרים, ואומר ר"נ בר יצחק שכתוב ינחם וניתן לקרוא בחיריק, ומר זוטרא לומד מהפסוק **וסר מרזח סרוחים** שהמרזח הוא שר לסרוחים. ר' חמא בר חנינא אומר שחתן יושב בראש שכתוב **כחתן יכהן פאר**, וכמו שכהן בראש כך חתן בראש,

וכהן בראש כמו ששנו אצל ר' ישמעאל שלומדים מוקדשתו והיינו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון.

ר' חנינא אומר שיציאת הנשמה מהגוף קשה

דף כט כמו חבל שיש בו קשר ויוצא מתורן ספינה, ולר' יוחנן זה כמו החבל שקושר בין ספינות. ר' לוי בר חייתא אומר שהנפטר מהמת אומר לו לך בשלום כמו שכתוב ואתה תבא אל אבותיך בשלום, והנפטר מהחי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שדוד אמר לאבשלום לך בשלום ונתלה, ויתרו אמר למשה לך לשלום ועלה והצליח. עוד אמר ר' לוי שהיוצא מביהכ"ס והולך לביהמ"ד ומביהמ"ד לביהכ"ס זוכה לקבל פני שכינה שכתוב ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלוקים בציון, ואמר רב חייא בר אשי בשם רב שלת"ח אין מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שכתוב ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלוקים בציון.

ת. ו. ש. ל. ב. ע.

מסכת חגיגה

דף ב משנה הכל חייבים בראיה בעזרה, חוץ מחרש שוטה וקטן וטומטום ואנדרוגינוס ונשים ועבדים שלא השתחררו, וחיגר וסומא וחולה וזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו, לב"ש קטן הוא זה שאינו יכול לרכב על כתפי אביו ולעלות מירושלים להר הבית, ולב"ה שאינו יכול לאחוז בידי אביו ולעלות מירושלים להר הבית שכתוב שלש רגלים, לב"ש הראיה שתי כסף והחגיגה מעה כסף ולב"ה הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף. גמרא הכל בא לרבות מי שחציו עבד וחציו בן חורין שחייב בראיה, ולרבינא שסובר שהוא פטור מבראיה הכל מרבה חיגר ביום ראשון והתרפא ביום השני שחייב, אך זה רק למ"ד שכל ימי החג הם תשלומין זה לזה אך אם כולם תשלומין לראשון א"כ כשהיה פטור בראשון פטור בכלום, אלא הכל בא לרבות סומא בעין אחת ולא כדעת יוחנן בן דהבאי שסומא בעין אחת פטור שכתוב יראה וקוראים יראה וכמו שבא לראות כך בא ליראות, וכמו שהוא רואה בב' עיניים כך העולה צריך בב' עיניים, וללישנא בתרא הכל בא לרבות חציו עבד וחציו בן חורין וכמשנה אחרונה ששנינו שלב"ה מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד עמוד ב' ואמרו ב"ש תקנתם את רבו אך אותו לא תקנתם שאינו יכול לישא שפחה ולא בת חורין, ואין לומר שיבטל שהרי העולם נברא לפריה ורביה כמו שכתוב לא תוהו בראה לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופים את רבו לעשותו בן חורין וב"ה הודו לב"ש וכיון שחייב לשחררו חייב בראיה.

המשנה משווה חרש לשוטה וקטן שאין להם דעת, וכמו שאומרת המשנה שחרש שדברו בו בכל מקום שאינו מדבר ואינו שומע אך אם מדבר ואינו שומע או ששומע ואינו מדבר חייב, וזה כדברי הברייתא שמדבר ואינו שומע זה חרש, השומע ואינו מדבר הוא אלם, ושניהם הם כפקחים לכל דבר ומי שאינו שומע הוא חרש כמו שכתוב ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו, או כמו שאומרים האנשים שאלם ר"ת אשתקול מילוליה שנלקחו דבריו.

ישנה ברייתא שמדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר פטור, אמר רבא שחסר במשנה ויש להוסיף שהכל חייבים בראיה ובשמחה חוץ מחרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר שפטור מראיה, אך חייב בשמחה, וחרש שאינו שומע ואינו מדבר ושוטה וקטן פטורים אף משמחה כמו שפטורים משאר מצוות שבתורה, וכן שנו בברייתא שהכל חייבים בראיה ובשמחה חוץ מחרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר שפטורים מראיה

דף ג אך חייבים בשמחה, מי שאינו שומע ואינו מדבר ושוטה וקטן פטורים גם משמחה כמו שפטורים משאר מצוות, וההבדל בין ראיה לשמחה שראיה לומדים מהקהל שכתוב שם הקהל את העם האנשים והנשים והטף, וכתוב בבא כל ישראל לראות ובהקהל כתוב למען ישמעו ולמען ילמדו, ולומדים מלמען ישמעו למעט מי שמדבר ואינו שומע, ומלמען ילמדו ממעטים מי ששומע ואינו מדבר, ומשמע לפ"ז מי שאינו מדבר אינו לומד, וקשה שהיה מעשה בשני אשמים נכדי ר' יוחנן בן גודגא או אחייניו, והם היו שכנים של רבי וכשנכנס רבי לביהמ"ד ישבו לפניו ונענעו בראשם ושפתיהם היו מרחשים, וביקש רבי רחמים עליהם ונרפאו ונמצא שידעו הלכות וספרא וספרי וכל הש"ס, ומר זוטרא אומר שדורשים הפסוק כאילו כתוב למען ילמדו, ורב אשי אומר שמוכרחים לקרוא ל' בפתח שאם נאמר כמו שקוראים ל' בשוא ומי שאינו מדבר אינו לומד וכן מי שלא שומע אינו לומד, זה כבר למדו כבר מלמען ישמעו, אלא ודאי דורשים למען ילמדו בפתח.

ר' תנחום אומר שחרש באזן אחת פטור מראיה שכתוב באזניהם, ולכאורה מבאזניהם לומדים באזני כל ישראל, ויש לומר שזה לומדים מנגד כל ישראל, אך אם היו לומדים מנגד היינו אומרים אף שלא שומעים, ומבאזניהם לומדים שצריכים לשמוע, ויש לומר שזה לומדים כבר מלמען ישמעו.

ר' תנחום אומר שחיגר ברגלו אחת פטור מראיה שכתוב רגלים, ולכאורה מרגלים לומדים למעט בעלי קבין, ויש לומר שבעלי קבין ממעטים מפעמים שהכוונה לרגלים, כמו שכתוב תרמסנה רגלי עני פעמי דלים, וכן כתוב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, ורבא דרש על פסוק זה כמה נאים רגלי ישראל כשעולים לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב כמו שכתוב נדיבי עמים נאספו עם אלוקי אברהם, ולכאורה מדוע לא אלוקי יצחק ויעקב, אלא שאברהם היה תחילה לגרים.

רב כהנא אומר שר' נתן בר מניומי דרש בשם ר' תנחום על הפסוק והבור ריק אין בו מים ופשוט שריק זה גם ממים, אלא מלמד שאמנם מים אין בו אך יש בו נחשים ועקרבים.

ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר חסמא הלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, ואמר להם מה חדשו היום בביהמ"ד אמרו לו תלמידך אנו ומימך אנו שותים, אמר להם בכ"ז אי אפשר לביהמ"ד בלי חידוש, ושל מי היתה שבת זו, אמרו לו של ר"א בן עזריה, וההגדה היתה בפרשת הקהל, והוא דרש בפסוק הקהל את העם האנשים והנשים והטף ולכאורה אנשים באו ללמוד ונשים לשמוע, ומדוע באים הטף אלא לתת שכר למביאייהם, אמר ר' יהושע מרגלית טובה היתה בידיכם וביקשתם לאבדה ממני, ועוד דרש בפסוק את ה' האמרת היום זה' האמירך היום, שאמר הקב"ה לישראל שכמו שאתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שאתם אומרים שמע ישראל ה' אחד ויחיד אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם עמוד ב' שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, ואף ר' יהושע דרש בפסוק דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות ניתנו מרועה אחד, שנמשלו דברי תורה לדרבן שמכוון את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, וכך דברי תורה מכוונים לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים, ואין לומר שכמו שדרבן מיטלטל כל דברי תורה מיטלטלין שכתוב וכמסמרות נטועים, ואין לומר שכמו שמסמר מחסר ואינו מייתר, כך דברי תורה יחסרו לכן כתוב נטועים וכמו שנטיעה פרה ורבה כך דברי תורה פרים ורבים, בעלי אסופות הכוונה לת"ח שיושבים באסיפה ולומדים חלקם מטהרים וחלקם מטמאים, חלקם אוסרים וחלקם מתירים, חלקם פוסלים וחלקם מכשירים, וא"כ יאמר אדם איך אלמד תורה, לכן כתוב ניתנו מרועה אחד קל אחד נתנם ופרנס אחד אמרם מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, שכתוב וידבר אלוקים את כל הדברים האלה אף אתה שים אונך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי המטהרים והמטמאים האוסרים והמתירים הפוסלים והמכשירים, אמר להם ר' יהושע אין דור יתום שר"א בן עזריה שרוי בתוכו, ומתחילה לא אמרו לר' יהושע מה שאמר ר"א בן עזריה, כי היה מעשה שר' יוסי בן דורמסקית הלך להקביל את פני ר"א בלוד, ואמר לו ר"א מה חידשו היום בביהמ"ד אמר לו שנמנו וגמרו שעמוך ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, אמר ר"א יוסי פשוט עניך וקבל עניך וכך עשה, ובכה ר"א ואמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, אמר לו שלא יחושו למנינם כי כבר אני מקובל מר' יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו שהלכה למשה מסיני שעמוך ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, והרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל, שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעתיד לבא, והניחום מלקדש כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ואחר שהתיישבה דעתו של ר"א אמר יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומם וחזרו.

שנו בברייתא ששוטה הוא היוצא יחידי בלילה והלך בבית הקברות והקורע את כסותו, ורב הונא סובר שהוא שוטה רק כשעושה את כולם, ולר' יוחנן גם באחד מהם, ולכאורה כשעושה בדרך שטות ודאי שבדבר אחד הוא שוטה, ושלא בדרך שטות גם בכלום אינו שוטה, ויש לומר שהוא עושה בדרך שטות, אך אם לך בבית הקברות ניתן לומר שעושה כן כדי לקבל רוח טומאה, והיוצא יחידי בלילה ניתן לומר שאחזו חולי גנדרופס, והקורע כסותו ניתן לומר שהוא בעל מחשבות ורק כשעושה את כולם הוא נחשב לשוטה.